

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип, Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip, Macedonia	Voronezh State University Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Билјана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Јулиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриелла Б. Клејн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Ѓюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарья – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ XX ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШИЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

„СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

Силвана Симоска

Ред. проф. д-р, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Филолошки
факултет „Блаже Конески“ – Скопје,

simoska@ukim.edu.mk, simoskasilvana@gmail.com

Апстракт

Препознатливата програматична премиса на Гоце Делчев „Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите“ ќе биде разгледана во контекст на теоријата на културата. Поаѓајќи од етимонот на поимот *култура* (лат. *colere* ‚негува‘), па сè до нормативните сфаќања (елитен, цивилизациски, емфатички) за културата во оваа статија критички ќе се деконструираат и ќе се сопоставуваат различните концепти за културата и нивните импликации (историја, јазик, идентитет и сл.) во балкански, европски и глобален контекст. Низ рефлексивна на Делчевиот поим за културата во смисла на натпревар меѓу народите, т.е. пред сè како конкурентивна самобитност и цивилизациски напредок (во смисла на социологот Норберт Елиас), а помалку како култура на победници и надредени моќници (критички поим за културата според Валтер Бенјамин) ќе се скицира далекосежноста на македонскиот деец, Гоце Делчев, од 19 век.

Клучни зборови: културологија, теорија на културата, поими/концепти за културата, „културен натпревар меѓу народите“, Гоце Делчев

1. Вовед

Во овој прилог програмската Гоцева мисла „Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите“ ќе биде разгледана од аспект на теоријата на културата. Пред да преминеме кон културната расправа ќе предочиме неколку биографски параметри за Гоце Делчев кои ги сметаме за целесходни за понатамошниот тек на научнава опсервација. Имено, Гоце

Делчев е роден на 4 февруари 1872 во Кукуш а неговиот млад револуционерен живот згаснува прерано веќе на 4 мај 1903 година во с. Баница, непосредно пред Илинденското востание од 2.8.1903 година (сп. Чепреганов 2006: 6). Гоцевото место на раѓање и умирање се наоѓаат во денешна Егејска Македонија. Гоце Делчев е погубен од страна на отоманската војска, Македонија се наоѓа тогаш под јаремот на турското ропство.

За да се разбере еден ваков – од денешен аспект можеме слободно да говориме и за програмски слоган – потребна е хронолошка и општествено-политичка контекстуализација на Гоцевото битисување кон крајот на 19 и почетокот на 20 век во Европа.

Што е карактеристично за крајот на 19 и почетокот на 20 век? За каква Европа станува збор во којашто дејствувал Гоце Делчев?

Гоце Делчев живее во времето на националното и светско будење на Европа. Па така почетокот и крајот на 19 век се карактеризираат со два значајни настана. Имено, почетокот на 19 век – од некои научници наречен и ерата на револуциите – под силно влијание на Француската револуција од 1789 година – го одбележуваат походите на францускиот император Наполеон Бонапарт кој ја клекнува Европа на колена сè до неговиот пораз во 1815 година, а пак кон крајот на 19 век ù се ближи петвековниот крај на Турската Империја, која успева да го прошири својот радиус на влијание дури до Југоисточна Европа, вклучувајќи го и Балканот.

1.1. Теми што ја окупираат европската цивилизација во тоа време се:

- **Колонијализација од 19 век (започнувајќи уште од 16 и 17 век)**, т.е. европска хегемонија и натпревар (терминот со којшто се служи самиот Делчев) меѓу одредени европски држави (Велика Британија, Холандија, Франција, Шпанија, Португалија и Германија) за превласт во тогашните помалку развиени континенти, како што се Азија, Африка, Јужна Америка (Британската Империја под власт на Обединетото Кралство, подоцна Комонвелт на нации (1931), во

својство на колонизатор на Индија, Австралија и др.). Негативна последица на колонијализацијата е појавата на расизам. Се наметнува нова теорија на културата која се занимава со прашањето под кои услови се развиваат и имаат право да се развиваат т.н. културни нации („Kulturnationen“);

- **Индустијализација** (водечка и напредна улога: економската империја Велика Британија; до ден-денес финансиски центар: Лондон): напредок во технологијата, изградба на железничката пруга и парабродот како средства за побрз транспорт, формирање на граѓанството и будење на свеста на работничката класа како двигател на економијата на државата, се раѓа социјадемократијата;
- **Национална држава** („Nationalstaat“, „nation state“): расте свеста за национално организирање и уредување на граѓаните во држави со изречно монолингвална јазична и културна политика (сп. „nation states in Europe“ (Auer/Wei 2007: 3); „European nation states such as the United Kingdom or France“ (Auer/Wei 2007: 2)).
- **Образование и социјална стабилизација:** воведување на задолжително школување (машки деца), пристап до образование за сите општествени слоеви;

1.2. Теми што ја окупираат македонската самобитност и Гоце Делчев во тоа време се:

- **Ослободување од османлиската тиранија** како себалкански проблем;
- **Ослободување од асимилациски тенденции** („четирите волци“) како „башмакедонски“ проблем.

2. Концепти за културата и нивните импликации

Поаѓајќи од етимонот на поимот *култура* (лат. *colere* „негува“), па сè до нормативните сфаќања (елитен, цивилизациски, емфатички) за културата во оваа статија, ќе се обидеме, критички да ги деконструираме и да ги сопоставиме

различните концепти за културата и нивните импликации (Асман говори за тематски полиња („thematische Felder“, Assmann 2006: 8), разликувајќи ги следниве полиња: знак, медиуми, тело, време, простор, меморија и идентитет; а, според нас тука спаѓаат и историјата, јазикот (на македонскиот јазик се осврнуваат Симоска („...kulturgenetisches Hauptidentitätsmerkmal, die makedonische Sprache, ...“ (Simoska 2005: 131) и Штепан (2004: 50 – 53) и сл.) во балкански, европски и глобален контекст.

Културологијата („Kulturwissenschaft“) низ призмата на науката за историјата („Geschichtswissenschaft“) според германскиот културолог Ландвер (Landwehr 2005: 39) ги бележи своите почетоци во 18 век. Претставници се Жан-Жак Русо, Јохан Готфрид Хердер, но пред сè Волтер (1694 – 1778), кој го создава моделот за културни степени („Kulturstufenmodell“) и високи култури („Hochkulturen“), како што се според него (Волтер) Класичната грчка култура, Римската култура во ерата на Цезар, Италијанската ренесанса, како и ерата на Луј XIV.

Предмет на истражување на теоријата на културата („Kulturtheorie“) е самата култура. Со оглед на тоа што се обработува овде културата во историскополитичко-државнотворечки контекст пожелно е да се запрашаме, односно да посочиме размисли за тоа кое место зазема културата во рамките на светската историја. Историскиот процес според швајцарскиот културолог Јакоб Буркхарт од 19 век (Jacob Burckhardt (1818–1897), (цитиран според Ландвер 2005)) го сочинуваат три движечки сили: државата, религијата и културата. Тој на културата ѝ доделува динамична улога бидејќи таа за разлика од државата и религијата, кои според него се одликуваат само со статичката институционалност, е единствениот движечки фактор во таа триаголничка констелација (сп. Landwehr 2005: 41). Културата ја сфаќа како „место на човековото дејство и разум“ („Kultur als Ort der menschlichen Handlung und Vernunft“ (Landwehr 2005: 41)).

Кон поимот култура (лат. *colere* ‚негува‘), кој првобитно значи „нега на почвата“ (англ. *agriculture*) се пристапува различно во стручната литература.

Германскиот културолог Асман (Aleida Assmann 2006: 9) разликува три вредносно неутрални („wertfrei“) и три вреднувачки читања, односно интерпретации („werthaltig“) на поимот *култура*. Еден од трите вредносно неутрални поима за културата е токму **негата за нештата**. Па така според Асман (Assmann 2006: 9) може да се разликува меѓу другото култура на пеењето („Gesangskultur“), култура на кашкавалот („Käsekultur“), култура на фитнесот („Fitnesskultur“), култура на журкање („Partykultur“), култура на сметот („Müllkultur“) итн. Ландвер (Landwehr 2005: 53), од друга страна, смета дека постои опасност културата или културологијата („Kulturwissenschaft“) да се сведе во животот на човекот на сè она што ќе остане, т.е. на остатокот („Rest“), откако ќе се одземат политиката, економијата, правото, техниката и науката.

Второто неутрално читање, односно втората интерпретација, на поимот култура може да се дефинира како **„национална самобитност“** („nationale Eigenart“, Assmann 2006: 9) или севкупен национален хабитус на еден народ во чија екстензија влегуваат јазикот, верата, обичаите и сл. Всушност сè она што луѓето прават, перципираат, чувствуваат итн. Па така согласно со американскиот научник Лорејн Дестон (Lorraine Daston) аурата на културата може да ја озрачи и науката, т.е. науката да се сфати како култура („Wissenschaft als Kultur“ (Landwehr 2005: 49)). До извесна културна нивелација може да се дојде според Шуберт при „конвергенции на културите“, какви што ги имаме на Балканот („Konvergenzen der Kulturen des Balkans“, Schubert 2005: 32), но исто така и до негирање на автохтоната и наметнување на туѓа култура, како што беше случај со големосрпската културна матрица во периодот на династијата Караѓорѓевиќ од 1913 до 1941 година во Македонија (сп. Bachmaier 1998: 318).

А пак според германскиот философ Бернхард Валденфелс (Bernhard Waldenfels) културата претставува еден вид **„универзален поим“** („Universalbegriff“, Assmann 2006: 9) – слично како *душата* кај Аристотел – со којшто се опфаќа **„на некој начин сè“** („auf gewisse Weise alles“ (Waldenfels 2001: 98), цитиран според Асман (Assmann 2006: 9)). Ваквото сфаќање за

културата би било третото вредносно неутрално читање на културата според Асман.

Ќе ги разгледаме накусо и нормативните, односно вреднувачките концепти за културата според Асман (Assmann 2006: 10 – 12), пред да преминеме на Делчевиот поим за културата.

а.) Елитниот поим / концепт за културата од крајот на 19 и почетокот на 20 век го фаворизира граѓанството, односно буржоазијата која се кити со висока култура и на тој начин се оградува од пониските општествени слоеви, придонесувајќи за имунизација на социјалните промени (сп. Assmann 2006: 10).

б.) Цивилизацискиот поим / концепт за културата („zivilisatorischer Kulturbegriff“, Assmann 2006: 12) претставува состојба во која се разграничува цивилизираниот човек од примитивните, варварски, „прет-култури“ („vorkulturelle“, Assmann 2006: 11) видови (јадење со нож и виљушка, дисциплинирање на човековото тело – потиснување на одредени телесни звуци итн.). Но, според германскиот социолог Норберт Елиас (Norbert Elias) (само)дисциплината и цивилизацијата не се трајни и стабилни дострели на човекот и можат лесно да се претворат во афектни состојби, како што покажа впрочем антисемитизмот во Втората светска војна (сп. Assmann 2006: 12 – 13).

в.) Емфатичко-критичкиот поим / концепт за културата („emphatischer Kulturbegriff der Kulturkritik“; „kritischer Kulturbegriff“, Assmann 2006: 12) поаѓа од тоа дека сè она што е масовна продукција не е култура, туку во најмала рака масовна култура, односно културна индустрија. Истакнатите претставници на т.н. „Франкфуртска (философска) школа“ („Frankfurter Schule“), Валтер Бенјамин (Walter Benjamin, 1892 – 1940) и Теодор В. Адорно (Theodor W. Adorno, 1903 – 1969), се критички настроени кон ваквиот поим на културата. Според Адорно „уметноста зазема форма на стока“ („Kunst die Form der Ware annimmt“, Assmann 2006: 12) наместо да зрачи со својата уникатна и до некаде сакрална аура. Валтер Бенјамин пак во контекстот на фашизмот смета дека

потфрлила граѓанската висока култура, создавајќи култура на победници и на надредени моќници на коишто не им е грижа за потиснатите на историјата.

3. Делчевиот концепт за културата во смисла на „културен натпревар меѓу народите“

Базирајќи се на погоре претставените поими и концепти за културата, можеме со сигурност да кажеме дека вредносно неутралните концепти за културата (културата како неѓа, како национална самобитност и како универзален поим за сето човеково битисување и искусување) се сеќако имплементирани во Делчевите премиси за културата, но ни елитниот, па дури ни инфлациско-масовниот (емфатичко-критичкиот) концепт за културата не му биле на ум на Делчева.

Низ рефлeксија на Делчевиот поим за културата во смисла на натпревар меѓу народите, т.е. пред сè како компетитивна самобитност и цивилизациски напредок (во смисла на погоре претставената концепција на социологот Норберт Елиас), а помалку како „висока“ култура на победници и надредени моќници (критичкиот поим за културата според Валтер Бенјамин) може да се рефлектира далекосежноста на македонскиот деец, Гоце Делчев, од 19 век.

Делчевиот концепт за културата и натпреварот меѓу народите апстинира од сеќаков вид национализам и шовинизам (наспрема бугарскиот однос кон Македонија, „... дури во најблиското минато се препознаваат недвосмислените знаци на шовинизам од страна на Софија“, Штепан 2004: 15) па дури и омраза, термин-концепт што денеска е веќе дел од културолошката научна дискусија (на пр. *говор на омраза*) не само на Балканот, туку исто така и во ЕУ и пошироко. Напротив, во него се вкотвува натпреварувачкиот дух, но без при тоа да се оспоруваат правата и слободите ни на сопствениот ни на другите народи. Па така Гоце Делчев за Османлиите кои се окупатори на тогашна Македонија ќе рече:

„Јас не ги мразам Османлиите како народ, јас војувам против османлиската тиранија како владејачки систем ...“ – Гоце Делчев.

Тиранијата како владејачки систем, како што вели тој, не смее да се поистовети со народот бидејќи во спротивно би се вкоренила омраза која од колено на колено би се предавала и вртоглаво би се репродуцирала со секоја нова генерација. Ова отцепување, апстрахирање на „османлиската тиранија како владејачки систем“ од „Османлиите како народ“ е круцијална премиса од Делчевиот културен концепт.

За каква култура впрочем говори Гоце Делчев? Што подразбира тој под поимот култура?

Врз основа на анализираните материјали може да се каже дека Гоце Делчев фаворизирал културен концепт којшто се базира на следниве премиси:

- **Компетитивност** во смисла на прифаќање на понапредни културни дострели од други народи од коишто може да се „учи“, но истовремено со импликатура за **рамноправност на народи и право на самоопределување** („културно натпреварување на народите“);
- **Културата како** движечка општествена сила, т.е. **прогрес** („прогресивно-културна држава“);
- **Социјална стабилизација**, широки права на сиромашното население („држава, основана врз радикални и социјални принципи“).

Овие премиси се препознатливо вткаени во следнава негова позната мисла:

„Успехот на борбата ќе дојде со планомерна работа со која ќе им се наложиме на просветените Турци, Грци, Власи, Арнаути. Ќе ги убедиме дека ние искрено се бориме за прогресивно-културна држава, основана врз радикални и социјални принципи во животот и, тогаш, тие доброволно ќе ни подадат братски рака, здружно ќе ја продолжиме сестраната борба. Јас така и го разбираам светот: како поле за културно натпреварување на народите“. – Гоце Делчев

4. Заклучок и понатамошни импликации за македонската самобитност

Низ призмата на теоријата на културата во оваа студија беше разгледана Делчевата мисла за „културниот натпревар меѓу народите“. Визионерот Гоце Делчев уште пред 115 години од Илинденското востание ги поставил културните темели за натпреварувачката коегзистенција меѓу народите, закотвувајќи го македонскиот бит во културно-прогресивните светски сили.

За културно-академскиот натпревар меѓу научниците говори и државната награда „Гоце Делчев“, која се доделува секоја година за особено значајни остварувања во сите области од науката од интерес за Република Македонија.

Едно е јасно: „културниот натпревар меѓу народите“ не беше само тематска преокупација во времето на Гоце Делчев, т.е. во 19 век, туку нè засега и нас денес во 21 век. Натпреварот во мирољубив контекст раѓа среќни и подобри победници и тажни и поразени губитници, но со желба за напредок, ама натпреварот во конфликтни контексти раѓа исклучиво бедни губитници.

5. Користена литература

Единици на кирилица

Чепреганов, Тодор (2006): „100 години Илинден“, во: Ратко Димитровски (изд.), *Злетовско и Осоговијата во Илинденскиот период*. Кочани: „Европа 92“.

Штепан, Лотар (2004): *Македонскиот јазол. Идентитетот на Македонците прикажан на примерот на Балканскиот сојуз (1878–1914)*. Скопје: Аз-Буки [Превод од германски: Јане Барциев, Маја Гулевска, Кица Б. Колбе, Корнелија Утевска-Глигоровска, Барбара Утевска].

Единици на латиница

Assmann, Aleida (2006): *Einführung in die Kulturwissenschaft. Grundbegriffe, Themen, Fragestellungen*. Berlin: Schmidt.

Auer, Peter / Wei, Li (2007): “Introduction: Multilingualism as a problem? Monolingualism as a problem?”, in: Peter Auer, Li Wei (eds.), *Handbook of Multilingualism and Multilingual Communication*, 1–12. Berlin, New York: de Gruyter.

Bachmaier, Peter (1998): „Die Kulturpolitik Makedoniens 1944-1997“, in: Walter Lukan, Peter Jordan (Hg.), *Makedonien: Geographie – Ethnische Struktur – Geschichte – Sprache und Kultur – Politik – Wirtschaft – Recht*. Wien, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Paris: Lang [Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut, Osthefte: Sonderband 14, Reihe „Österreichische Osthefte“].

Landwehr, Achim (2005): „Kulturwissenschaft und Geschichtswissenschaft“, in: Klaus Stierstorfer, Laurenz Volkmann, (Hrsg.), *Kulturwissenschaft Interdisziplinär*, 39–57. Tübingen: Narr.

Schubert, Gabriella (2005): „Kulturelle Traditionen als verbindende Elemente im multiethnischen Makedonien“, in: Gabriella Schubert (Hg.): *Makedonien. Prägungen und Perspektiven*, 31–40. Wiesbaden: Harrassowitz [Forschungen zu Südosteuropa: Sprache – Literatur – Kultur; Bd.1].

Simoska, Silvana (2005): „Sprachenpolitik(en) und Sprachenpolitik(en) in Makedonien“, in: Gabriella Schubert (Hg.): *Makedonien. Prägungen und Perspektiven*, 131–140. Wiesbaden: Harrassowitz [Forschungen zu Südosteuropa: Sprache – Literatur – Kultur; Bd.1].